

უფრობის გამო კახეთის სოფ-
ის მეურნეობა მევენახეობაზე გა-
ნა, ნაღვლოდ კი იქ ბევრი
ზე უფრო მალელი სამეურ-
კულტურა შეიძლება აყვავ-
კახეთში კარგად ხეირობს, მს-
ლითად, მრავალი სამკურნალო
საფთოაქო მცენარე, ღირს მო-
ალს იძლევა თამბაქო, უფრო
ტს შემოსავლის მისცემს ვარდის
კულტურა და სხვა. კახეთის მთა-
ელები მდიდარია მინერალებით,
ფთო, სპილენძით და სხვ. აქ-
მედ კახეთი უფრობისა გამო-
წყვეტილი იყო მთელს დანარ-
ს ქვეყანას, იმისი ბუნებრივი
დიდრეც მაგრე რიგად ღირს ყუ-
ღლებას არ იქცევა არავისაგან.
ის გაყვანით ყველაფერი შეი-
ლება. კახეთის სიმიდრე ბოლოს
დატარება, ვინც უფრო შორის
გრძელბა აღმოჩნდება და დროზე
ფასებს იმის ბუნებრივს თვისე-
სს. უცქველია, გზის გაყვანის მო-
ოდინში კახეთის მამულებს თან-
თან მეტი მუშტარი დახვევა.
სწორედ აქ არის ყოვლის უწი-
რეს საჭირო, რომ კახელებმა
მოკლეობა არ გამოიჩინონ და
ნაღდელ აზარაობის გავლენით
ვენადელი კვერცხი არ ამჯობი-
ნ ხელონილი ჭათამს.

რამის. „კ-იტალია“-ში დღევ-
ნაღია დღევმა ფრანკისკანთა მო-
სტრის წინამძღოლის რიცკოლი-
მ. დღევში ნათქვამია: ამ ბოლო
როს სირიასა და სომხეთში სასუ-
რთიერო მისიების დიდ განსაცდელში
განდნენ. თავისუფარება კნასის
ა კასსაში სულ დააქვეს დაჰმა-
ინებმა. წესიერება უკვე აღადგი-

შესდგა ახალი სამინისტრო: დიდი გვირგვინი—თეფიკი-ფაშა, შინაგან საქმეთა მინისტრი—ყოფილი დიდი გვირგვინი ფერიდ ფაშა, სამხედრო მინისტრი—ადრინოპოლის კარაულის უფროსი სალი-ფაშა, საზღვაო მინისტრი—ყოფილი საზღვაო მინისტრი—როზა-ფაშა. დანარჩენები ისევ ძველები არიან.

ნაციონალურმა კრებამ მოსპო სტომები. დადგინდა—19 აპრილს შეიკრიბოს უკანასკნელ სტომის ოქმის მოსამზადებელი.

1/2 საათზე დიუჟო პალატის სტომი. განხილვის საკითხი აღნიშნა მომხდარი ელექტრონის შესახებ. წინადადება შეიტანეს, სამართალში მისცენ გუბერნატორი და შინაგან საქმეთა მინისტრი. გაიმართა ცხარე კამათი. დადგინდა—დაუყოვნებლივ დაიბარონ განმარტებისთვის შინაგან საქმეთა მინისტრი. 2 საათზე სტომი შეწყდა. შინაგან საქმეთა მინისტრს ქალაქი გაუგზავნეს—მოვიდეს პალატაში.

ნაშუადღევს სამ საათსა და 15 წუთზე პალატის სტომი განახლდა. შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილემ ადოლფი წაიკითხა ვილის მოხსენება და აგრეთვე მაზრის უფროსების მოხსენებანი, გამოგზავნილი კომისიის, ჯელო-ბერკოტიდან და სხვა ადგილებიდან. ყველა ესენი ბრალს სომხებს სდებენ—სომხები დაეცნენ მამადაცნობას, დაუშინეს ყუბაყბები, ცეცხლი წაუკრეს მათ სახლებსა. მამადაცნობა სომხების ძალმომრეობას ძალმომრეობითვე ვასცეს პასუხი. ზოგიერთმა დეპუტატებმა პროტესტი განაცხადეს. ადოლფი სთქვა, მე არ ვიცი ვინ არის მართალი და ვინ მცუდნი, ყველაფერს გამოიძიებ და ამტკიცებს, რისთვისაც გამოიძიებ კომისია უნდა გაიგზავნოს. გამოძიების შემდეგ დანაშაულები დაისჯებიან. სიტყვის ბოლოს ადოლფი სთქვა: გულა სომხების აწიოკება მომხდარა. პალატის გადასცეს, რომ პალატის თავმჯდომარე ამხედრობა თავმჯდომარეობას თავს ანებებს. ამბობენ, ამხედრობას ამითი უნდა ყველას დაუმტკიცოს, რომ მას სრულუფლებითა არა სურს დიქტატორობა, როგორც ხმას ავრცელებენ.

ფელეგონი

სამეგრელოს მთავარი ლეჰა

დრამა ზეით მოქმედებდა.

ვასილ ყუბიანისა (მეამბივი)

მეოთხე მოქმედება.

ხეივანი იფიქრა, რაც პირველი მოქმედებაში შემოიღო გაბუნია და ნანია.

1.

გაბუნია. (მკვდარ დაუქვარს) კვლავ გუბუნები, ასე ყოფნა ჩვენი შეუძლებელია. ხომ ხედავ, სადამდის მიაღწია მეფის ავტოლობაში? მის გაბოროტებულ გულის დამშვიდების ყოველ თვე თითო მსხვერპლი სპირდება შესაწირველად; ღვთის წყალობა რომ უთხოვს, ღვთის რისხვად ესმის; ირგვლივ ყველა თრთის შიშისაგან; სისხლი წყალსავით იღვრება.

ნანია. მერე რა უბრალოდ! საწყალი ნესტარი რომ გამოასალმა წუთი-სოფელსა; განა ღმერთია იმაში?!

გაბუნია. ეგ აქლემი ჩვენ წინა დიარკობებს, იცოდე.

ნანია. ნამდვილად: ათვალწუნებული რომ ვარო მეფისაგან, ცხადია. ჩვენ დანახავს მისიხანების ცეცხლი გაუღვებებს ხოლმე თვალსაში.

გაბუნია. სიკვდილის კარს ვართ მიმდგარი, გუბუნები; დღენი ჩვენი დათვლილია მეთქი!

ნანია. კარგი, და რა გქნათ?

გაბუნია. ისა, რომ განცხრობას ნუ მივცემივართ. მართალია, მეფის უგანო საკცილით მოგზარებული ერი სდულს წყაროდს ცეცხლითა და გამოსულია სამოქმედოდ, მაგრამ ჩვენი თმენის გზა დაშლილია: ყულ-ფი გვაქვს გადადებული კისერზე და ყოველ წამს უნდა ველოდეთ

რ. ბ. დრამა, 1898

ადილ-ბეის შემდეგ ილაპარაკეს სომხებმა დეპუტატებმა—ზოგბაში და ვარკესმა. ამ დეპუტატის სიტყვით, ადინში 20-30 ათასი სომხი მოკლავთ. პალატამ წინადადება გამოუცხადა შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილეს იმ პირობით კი, რომ მინისტრის მოადგილემ ადინში საჩუბროდ გაგზავნოს სამხედრო კომისია, რომელიც ყველაფერს გამოიძიებს და პალატაში დახარალებულთა დაჯილდოების შესახებ კანონ-პროექტს შეიტანს.

18 აპრილს მთავრობის სადგომში წაიკითხეს სულთნის მანიფესტი. მანიფესტში, სხვათა შორის, ნათქვამია, რომ აბდულ-ჰამიდი გადაყენებულ იქნა ხალხის სურვილის თანახმად კანონიერად შედგენილ ფეტვის ძალითა. ახალი სულთანი თავის მანიფესტში აცხადებს, რომ ტახტზე ღვთის შეწვევით ავიდოდა და შეიხ-ულ-ისლამის ადგილზე ეხლანდელ შეიხ-ულ-ისლამს მკმელ-ზაიდ-დინს ვტოვებო. ახალ კაბინეტის შედგენა ტეფიკ-ფაშას დაევალა. მოსამართლენი და მოხელენი თავიანთ ადგილებზე ჩაბნან. ჩვენა გესურსო, სწერდა მანიფესტში, რომ ყველა ჩვენი ქვეშევრდომი ერთნაირი უფლებით სარგებლობდეს, შარიათის კანონი მოქმედებდეს და იმპერია აღორძინდეს. ყველა ამას კონსტიტუცია უზრუნველყოფსო. მანიფესტში იმედია გამოთქმული, რომ აღანისთანა ახლები აღარ გამოვრდები. ერები შეიგნებენ, რომ ოსმალეთის იმპერიის წევრები არიან და მხოლოდ იცხოვრებენო. მანიფესტის ბოლოში სულთანი ამბობს, უნდა გაძლიერდეს ჯარი, ფლოტი და გამოიცეს ახალი კანონები; უნდა აყვავდეს მრეწველობა და ვაჭრობა. სახელმწიფოებთანაც მეგობრულ განწყობილებას დავცავთო.

რომი. როგორც სტეფანის სააგენტოს ატყობინებენ ლატაკიდან, იტალიის კრეისერს „პიემონტს“ მიუღია რამდენიმე ასი გამოქცეული სომხი ამათ კრეისერს რასელ ბაზირში გადასახეს.

პეტერბურგი. რუსეთის ხელმწიფეს 18 აპრილს შემდეგი დეპეშა გაუგზავნია ოსმალეთის სულთნის მამად მეხუთისთვის: „თქვენის უდიდებობასა. ჩვენ მოკლე გზას უნდა დავადგოთ: წილის ყრით უნდა გადასწყდეს: ან შენ, ან მე (წინა თვის დახრის). ყოყმანობ? გაბედულობაში გიმტყუნა?

ნანია. გაუბედობას მე ვერავინ მიკითხვს.

გაბუნია. ვითომ? (ქვეშ ქვეშ უყურებს).

ნანია. სწორედ.

გაბუნია. მაშ, ამოიღე ტყვიები.

ნანია. ბატონი ხარ (ხაიფად ზიბუნა ხელს).

გაბუნია. პირობა ასეთი იყოს: თუ გამოვიცან, მე უნდა ვიკისრო, თუ არა, შენი ვალი იქნება.

ნანია. ეგრე იყოს: აბა, ლუწ თუ კნტო? (შუკს აწევენ).

გაბუნია. კნტო—გაშაღე!

ნანია. (გაშაღს). მე მხედა, —ლუწია. (გაბუნია ხელს აუქნებს).

გაბუნია. წყნარად! მოდის ვილა: სიფრთხილე გემატება. (გამადის მარამ).

2.

მარიამ. სად არის აქამდის ჩემი პატარა? ლოცვა რა ხანია უნდა გამოსულიყო. წადი, ნანია, შეიტყუე: რა მოგზია, რომ არ მოდიან (ნანია თავს დაუქრავს და წავს კარებისაკენ. შემადის თინათინ).

3.

მარიამ. (თინათინს). სადა ხარო აქამდის? ბატონიშვილი სად არის?

თინათინ. გახსოვდებათ: მათხოვართა დაღვრდომით ვეღარ გამოატანას; როგორც იცით მისი კეთილი გულის ამბავი, სულსათვის მადლს მოიხვეჭს.

მარიამ. რაღა დროს კარში ყოფნა ახლა? (შემაფრება კარდან ბატონიშვილად).

4.

ბატონიშვილი მანუჩარ. მაიმი. (შეაფრება და მოეხვეჭა).

დეპუტატების ოტრომანთა იმპერიის ტახტზე ასვლის გამო ციხეხდები ჩემ გულწრფელ სურვილს, რომ წარმატებით გეგეფოთ და თქვნი იპერია ბედნიერი ყოფილიყო.

სტამბოლი. 19 აპრილს საღამოთი საზღვაო არსენალში დააბატონეს ის მატროსები და მუშები, რომელთაც მონაწილეობა მიიღეს 31 მარტის არეულობაში. დააბატონეს 150 კაცი.

დეკემბერი

(მეტრბ. დეკემბრის საგანგებო)

20 ანთი

ს ა რ ს მ ი

ლონდონი. რეტერს 17 ანთის თარიღით თეარანა დაეპოთ ატეობიბუნ: შამი უდრად გადაყვანა გარეშე საქმეთა მინისტრი საიდ-დო-ფე; ერთად ერთი წვერი კაბინეტის, რომელიც კონსტიტუციისაგან მის წარმოებით იყო გამსჭვალული. ემბრაგადურ-ფეგეი თუქვა გადაყენებულია სხელოდ მინისტრის თანამდებობიდან, შერამ შამის დამცველ რასიის უფროსად ისევ ანის.

თავრიზი. აფიხას გამაგრებული ადგილი თავრიზის გზატკეცილზე რომელიც ამ რვა თვის განმავლობაში ფედავს ეჭირათ, ესადა რუსის მოწინავე ჯარის ხელშია. გერგარდ სხარსის ჯარის მისდისთანავე განახლდა სხარსეთის ფოსტის მომსახურება თავრიზისა და ჯედავას შორის. ფოსტის მომსახურება სამთვე შეჩერებული იყო.

ურმადან ცუდი სხეში მოდის. იქ დიდი უწყსოებები და ერთი თვეც იქნება, ფოსტა აქიდან აღარ მისულა.

თავრიზი. ენუდ-დოფე ბასმან-ჯაში, თავრიზიდან 15 გერსის მანძილზე, ამის პირდაპირ შამის ჯარს დახმარებს სარდალდისკენ. წინადაცნობა თავრიზიდან თხუთსი გერსის მანძილზე იყო დახმარებული, ესადა 15 გერსით დაშრდა თავრიზს.

თავრიზი. ქაქაქში სეფსათის შეტანა უზრუნველყოფილია. ჯედავა—თავრიზის შორის ჯერ კიდევ არ აღუდგენია წესიერა მიმოსვლა. უნდა დაფოსტოს ჯედავითა კავსახს, მაგრამ რადგან საქვე გამოგზავნილი არ არის და რასამ-ხანის უმინანთ, გერგარდ გაგზავნა წასვლა. ჯედავასთან დამოკიდებულების შეწყვეტა დიდი ზარალი

მიაყენა ქაქაქს. ვაჭრობა შეჩერებულია და დეკემბერი. უგადან სიღარიბე-სიღატაკე. ექვლა იმ აზრისა, რომ რეპრეზანტარე უნდა შეაყვანდეს დეკემბრის უფროსად და ამდენი ხარჯი არ უგადეთა, როგორც ესა. თუქვა თავრიზის შამი აღარ მოედას, მაგრამ მაინც სახლების სახურავებს ბარაკებია გამოთვლილი. ბუერს ადგა-დას ეიოფად დოფეს ზარბაზნების შედეგი სხანს—დანერგულია სახლები. მცხოვრებნი რუს ჯარის ბანაკის სანახადად. ადგილობრივი ენუქუნმა დაადგინა, სთხოვს რუსის კანსულს, შეატყობინოს ენუქუნს, რა აზრით მოედას რუსის ჯარი, შამის დანება უნდა თუ სახლისა და რამდენი სანა დაქვოფს იგი თავრიზში.

თავრიზი. ადგილობრივი ენუქუნის უმე შეკითხა რუსის კანსულს, რა აზრით ჩამოვიდა რუსის ჯარი. იმატამ ხმად არ ჩამოვიდა ჯარი, რომ თავრიზის გზა გახსნას და რუსები და უცხოელები დაიქვანს ან თავრიზის მცხოვრებნი უზრუნველ-ქვოს ცარცვა გლეჯისკენ ამ შემთხვევაში, თუ შამის ჯარს თავრიზი ადლო.

საზღვარ-გარეშ.

ბერლინი. იდეტმ კაბელ გრამ-კელსაგან „კალკუტადან (ინდოეთი) დეკემბრის ატეობიბუნ: მცხოვრებთ უფრო და უფრო ძლიერ იჭერება შამის ზარი. ქერდები და მკვლელები სოფარ კანდიერებს იხევენ. კალკუტასთან კი არა შამიბუნ და თავრიზი საქმეს აკეთებენ. სო-კაის მცხოვრებნი თავრიზ-დეკემბრის არიან. პოლიცია უძღვრია და არც შეეგებება თვის დახმარებულებას.

ნიუ-იორკი. ძლიერი ქარ ბუქი მდინარეებზე და მთელ ჩრდილოეთს და ჩრდილო-დასავლეთ ამერიკაში. ბუერა შენობა დაინგრა. ჩიკაგოში მოკვდა 6 კაცი, შემოვიდა—7, ბუერად დაშვა. „სარადი დიდას. სულ დაინგრა მისიხანის შტატში ქაქაქი გერგარდ, სოფარ ტენასის შტატში—ქაქაქი დოვა.

იდეტმ ტეფერაფს „ატეობიბუნ: მარკაში მოწინააღმდეგეები მიჰსიხენ მარკის სოფარის მუღია ავტოდაფელები და სატანტო ქაქაქი მოსწვევებს დანარჩენ სახელმწიფოს. შეუძლებელია ქაქაქი რისამე შტატსა. ხმა, რომ ირგვლისა და ესმანის

გაბუნია. კარგი მცველი რომ ხარ სასახლისა, იბიტომ.

ნანია. შეიძლება კარგი მცველი არ ვიყუე, მაგრამ...

გაბუნია. სულ კვლავ ხმაურობა (ყუას უგდებს), ცხენის ფეხის ხმას ჰგავს... იქნება არჩილი: გახმედა და წამოვიდა ბატონიშვილის მისაქცელობად.

ნანია. აბა მაშინ იქნება საქმე: საომარდ გამოწვეული ხალხი ერთად გაიძახის თურმე: გვარგენეთ ტახტის მემკვიდრე და თავს დავდებთ იმისთვისა.

გაბუნია. (უფრს დაუგდებს) ხმაურობა მატულობს; ჯარის ხმას ჰგავს. იქიდან ისმის (გადაყვან და ფანჯარაში იყურებანი). ვერ გამიჩვევია სიბნელები; მგონი ჯარია.

ნანია. ჯარია სწორედ. ჯგუფი მოწინააღმდეგე სასახლისაკენ გამოეშურა.

გაბუნია. სწორედ აქეთ მოდიან. წაიღეთ! წაიღეთ!

ნანია. წაიღეთ! (წასვლას დახმარებენ. გამადის მარამ). ესენი ჩამოვლენ!

5.

მარიამ. მეფე მობრძანდა, მგონი.

გაბუნია. დიად, ბატონო! მარამ გადის. გაბუნია და ნანია გაქვებიან. შემადან დაუქვან და თინათინ).

6.

დარეჯან. ცარიელ პირშენახელობა რის მანქინისა, თუ მასთან ხელგამომავლობით არის; მე სხვა აზრით მიგონივს ბატონიშვილს.

თინათინ. გავკანდიერდები და მოგასწავნებ, ბატონო, რომ თავს არ ვზოგავ ს. მასხურისათვის; ფიცად დამაბედლებს: ათასი სული რომ მქონდეს, ყველას ვანაცვლებ თქვენ ბედნერებსა.

დარეჯან. ერთგულება საქმით მტკიცდება.

ასევე დაბრუნებულ მისიებს საფრთხე მოელოთ.

ბერლინი. სოციალ-დემოკრატების მერ გამართულ პირველ მასიბას დადასწავლში მეტად ცოტა სახმი იდებდა მონაწილეობას რამდენიმე კრება არც კი გახსნა: ხალხის დაუსწრებლობის გამო. პროვინციის ბუერადგან სადღესასწაულო პროცესიები ატეხილული იყო მთავრობისაგან. რადგან ერთი ფიგმის მუშები მოუღწევნენ შამიბუნ მასის არ გამოცხადდნენ, წარმოების ბატონებმა მუშები დათხოვნილად გამოაცხადეს. ეს მუშები ეკუთვნოდნენ გერმანიის ფართეულებს მუშათა კავშირს.

ლონდონი. კუქმის საღამოთი საერთა-შორისო საშეღაცებო სასამართლოს დიკამ სადღი გაუმართა ინგლისში მეფე გერმანიის მუშათა წარმომადგენლებს. მისალოცა სიტყვა წამოსთქვა ღორდამ უგადელმა. შოამის მინისტრმა ბერსინს წარმოთქვა სადღებოქმად ინგლის-გერმანიის შეთანხმებას დასაჩინადა.

გაგა. კარგე საქმეთა მინისტრის თანდასწრებით მოხდა პირველი სხდომა საერთა-შორისო საშეღაცებო სასამართლოს შესახებ კავსახანის ინციდენტის. კარგეთა დასწრებით მოხდა მხოლოდ ბოლო სხდომა, როდესაც გამომწვევებული იქნება სასამართლოს განჩინება.

რუსეთი.

პეტერბურგი. ფინლანდში ყველად დაიწყო სეიმის დეპუტატების არჩევნები. თუ ვინ იქნა არჩეული, ამ თარიღის შემდეგ გამოირკვევა, როდესაც საარჩევნო მიუღებულები დაიფლენ.

ჩვეულებრივ პირველ მისიბას, გახვალის დღესასწაულს ფინლანდშია მუღი ამინდა იყო დიდიდან თოვლი მოდის და ძლიერ ქარი ჰქრის. მიუხედავად ამისა, სტუმრებში—ქალები თუ ვალები—თურ ქულებში იყვნენ გამოწყობილნი, ტრადიციური ყვავილები ჰქონდათ გაცემებული და დასირინობდნენ ესალანდ. რამდენიმე დაბურული გელი ყვავილებით იყო მართული. მისიხან ხალხი ფერად დაჭრილ ქაღალდსა და სერპანტინს ჰფარავდა. საღამოთი გაიმართა სტუმრებთან ჩვეულებრივი დღესასწაულებანი.

პეტერბურგი. შეკითხვათა კომისიამ სურათი გამოთქვა სათაბიროში მიიღეს შეკითხვები: შინაგან საქმეთა მინისტრის 1906 წლის 22 მაისს გამოცემულ ცირკულარის შესახებ. ამ ცირკულარით უქ-

თინათინ. საქმეს მე არ მოგრიდებოვარ, იცის ღმერთმა, ბატონო. ისე გულმოდგინეთ, ისე ბეჯითად ვარ საქმეზე, რომ რა ვიცი...

დარეჯან. შენ ან თვალთმაქცობ, ან მართლაც ვერ გავიგია ჩემი ნაღვლი. მე სხვა სამსახური მინდა. გამაგონე! ცა მოილუშა და ჩამოწვა, პაერი დამიშა ტყვიასავით და ყოველს წამს მოველით ქეპა-ქუხილსა. თუ დღეს, როცა ქვეყანას პირობს ხელ მტკიცე მეფე, ეს უხედიურა არის ჩვენს თავსა, რომ იმედით უნდა შევცქეროდეთ მომავლს, რა სიკეთეს უნდა მოველოდეთ აფხაზთა გაბატონებისაგან!

თინათინ. კვლავ გავკანდიერდები და მოგასწავნებ, ბატონო, რომ ბატონიშვილს აქ ბრალი არ უნდა ჰქონდეს.

დარეჯან. სულ ერთია: კანონიერ მეტყვიდრედ იმასა სთვლიან და იმის სახელით ბოროტ-განმზრახველნი ჰრევენ ქვეყანას. მე არა მსურს დავემტკიცო იმ კრებს, რომელმაც უსოფინარობით ქორის ბარტყი გაზარდა და თვისი თავი საზრდოთ მოუშადა. მიხვდი, რასაც ვთხოვლობ შენგან? (თინათინ თავს დაადგებს). თუ შენც მოჯადოებული ხარ იმ გველის წიწილისაგან? რად დაშაბრ თავი? (იგდებს კიდელს) გამოგონე! მსხვერპლი აუტოლებელია; თვით ბელი ქვეყნისა მას მოითხოვს. გასაჯე ნათელის გონებით და დაინახავ, რა მოგველის: ბანაკებად დასაფარა ერისა, შფოთი, ცილობა, სისხლის ღვრა, გახუწვევებული ცეცხლი ამბოხისა და აზრებუა ქვეყნისა; აი, რის ასაციდნად არის საჭირო მსხვერპლი. თუ ცოდვის გეფიქრება, მე მიკისრია. (შემაფის საჩარად ჰქრება).

7.

ფორდანი. მეფე მობრძანდა, ბატონო.

მეფე არსებული კანონები ებრახლდა საცხოვრებელ ადგილს. შესახებ 2. რუსეთის მთავრობის პირთა მოქმედების შესახებ პარკიხან და რეპრეზანტარე მ. სწულაგოზიანის სტამბოლის შესახებ კავსახანში და სამოქალაქო უწყების პირთა უკანონო მოქმედების შესახებ ბალეთის მხარეში.

პეტერბურგი. გენერალ-გუბერნატორმა დაავალა სენატს პროკურორს პასუხის გეგმაში მისცეს ვიბორგის გუბერნიის ლენინი ბიოიულიაიენი, რომელმაც ფინლანდიის პოლიციელს დაავალა პირადი ჩაუბარებინა პეტერბურგში მცხოვრებ პირისათვის სასამართლოს უწყება კიბინგის სასამართლოში იმის მოწმად გამოწვევის შესახებ. ამასთან გენერალ გუბერნატორმა წინადადება მისცა სენატს, დაუყოვნებლივ მიიღოს შესაფერი ზომები, რომ ასეთი უკანონო მოქმედება ფინლანდიის ადმინისტრაციის აღარ განმეორდეს და ამით არ დაირღვეს არსებული წესი სამი. პერო მთავრობასთან მიმართვის შესახებ.

ოღესა. სამხედრო საოლქო სასამართლომ გარჩია საქმე სწრაფ მატარებელზე თავს დასხმის შესახებ. ეს თავდასხმა მოხდა შარშან ოღესიდან 14 გერსის მანძილზე. თავს დასხმულზემ ყუბაყბები გაიხრალეს, მოკლეს ჯანდარმის უნტერ-ფიცერი, დაჭრეს ბარგის მიმდები მოხელე და ერთი მგზავრი. პრალდებული აზრადიან აგრეთვე ანარქისტ-სინდიკალიტების პარტის წევრებმა. სასამართლომ მიუსაჯა: ერთს ჩამოხრბოდა, ერთს—19 წლის, ორს—ცამეტი წლის და ერთა რვა წლის კატოდა.

პეტერბურგი. გრადინანლიკმა 1000 მანეთით დააჯირობა „გვსტრეკი“ ხანაის რედაქტორი ფონიტიერი ვიანკივის მარიამდ მოწერილ წერილის დასტამბისათვის.

დღე-ღამის განმავლობაში ხოლერთი არც ავად გამხდარა ვინმე და არც გარდაცვლილა.

სარატოვი. პალატამ გაჩარია სრულიად რუსეთის რეისის გზის კავშირის საქმე. ორი ბრალდებული გამართლდა, ხუთს დაპატიმრება მიუსაჯა.

ახალი აზგაპი

ბ ფ ი ლ ი ს ი

➔ **პატიმართა დახოცვა.** რაქის მაზრის სოფელ ბოსტანადან გუშინ შემდეგი ამბავი მოვიდა: ქუთაისის ოლქის სასამართლოს სესია საქმეების გასარჩევად ორში წასულა. ამის გამო ქუთაისიდან ორში წაუყვანია 19 პატიმარი. როდესაც სოფელ ბოსტანაში მისულან, იქ ორი დარჯი წყლის დასალევად წასულა. ამდროს რამდენიმე პატიმარი მივარდნა ორ

დარეჯან. მეფე მობრძანდა? ასე უტყალდ?

ფორდანი. დიად, ბატონო, დიდის ჯარით.

დარეჯან. კარგი,—ახლავე; შენ წადი და მეც გამოვალ (ჟორდანა გადის გასაყად კარში).

დარეჯან. (თინათინს) გამოგონე! უბორო მოწყალეობა ან რისხვა ზარადმცემი—აირჩიე! (საჩქარად შევა შეგნათ თინათინ).

თინათინ. (დაფრედა) რა გქნა, რა მოგახერხო? სწორედ გაიჭირა ბატონიშვილი: ეგ წყეული უმელოდ იმსხვერპლებს სამართალს (დაფრედა). მარიამს ემცნობ, გავაფრთხილებ ყველას... (დაფრედა ღრმად) მიმიღა მაქვს მაგის მიზეზით დატვირთული სინილისი და მეტის ატანა აღარ შემიძლიან. (შემაფის მარამ და ქაიხოსრო).

8.

ქიხოსრო. მძა მისთვისა, გოქორებისთვისა: მომწერა და სწრაფლ ამოვუდებ გვერდში.

მარიამ. როდის მიდინართ? (თინათინ შედის შეგნათ თინათინ).

ქიხოსრო. ახლავე: ისეთის სისწრაფით ვრცელდება ამბოხი, რომ მეტი დაყოვნება შეუძლებელია.

მარიამ. რისთვის გიხმე, ქიხოსრო! მიმიღ საიდუმლო მაწყვეს გულზე და მოსვენება არ მაძლევს.

ქიხოსრო. რა ამბავია?

მარიამ. (გაგზავნით) მითხარ, ქიხოსრო, გჯერა, რომ არჩილი მოკლა ბიძა ჩემი გიორგი?

ქიხოსრო. განა ეგ საკითხელია? მაშ, ვინ მოკლა?

მარიამ. არა, შენი თვალით ნახე?

ქიხოსრო. გამოგონე ჩემო დო! გულში დარგული იქვი წყლულად იქცევა. გავონილი მქონდა, რომ

დარაჯს, თოფები წაურთმევია და გაქცეულია. დარაჯებს აუტყენიათ სროლა, 8 კაცი მოუკლათ და რამდენიმე დაუტყველეს. გაქცევა ვერც ერთს ვერ მოუხერხებია.

➔ **გაზეთის დაკეტვა.** შაბათს, 18 აპრილს, პოლიცია მივიდა გაზ. „ჩვენი საქმის“ რედაქციაში და აცნობა, რომ გენერ. გუბერნატორის განკარგულებით, სამხედრო წესების მოხსნამდე დაიხურა გაზეთი. რედაქციის კანტორა პოლიციამ დაკეტა, მაგრამ მეორე დღეს ისევ ნება დართეს გაღებისა.

➔ **საქველმოქმედო წარმოდგენა.** მაისის შუა რიცხვებში ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების სასარგებლოდ გამართება სახალხო სეირნობა და ლატარია. ფიქრობენ, სეირნობა მოაწიონ სათავად-აზნაურო ბაღში. საზაფხულო თეატრი და ბაღი მაისის შუა რიცხვებამდე მზად იქნება. საქველმოქმედო საზოგადოება წარმოდგენასაც გამართავს.

➔ **ფილარმონიულ საზოგადოების კრება.** კვირას, 19 აპრილს, სამეურნეო ბანკის დარბაზში მოხდა წლიური კრება ქართულ ფილარმონიულ საზოგადოებისა. კრება მეორე იყო დანიშნული, მაგრამ მაინც 200 წევრიდან ოც კაცად ძლივს დაესწრა. თავმჯდომარედ აირჩიეს ვ. გ. მაჩაბელი, მიდევნა უ. დედამაძის. კრებას მოხსენება წინა წლის მოქმედების ანგარიში. სანაგარიშო წელს გამგებამ თანახმად საზოგადო კრების დადგენილებას, დააარსა სამუსიკო სასწავლებელი, სადაც ამ ემად სწავლობს 93 მოსწავლე. სანაგარიშო წელს საზოგადოებას შემოწირულობა მიუღია 408 მან. საწევრო ფული მარტო 40 კაცს შეუტანია, სულ 120 მ. სულ შემოსავალი ყოფილა 980 მანეთამდე. შეუძენიათ რიგობი 800 მანეთად. ვალი სანაგარიშო წელს საზოგადოებას დასდებია 1070 მანეთამდე. კრებამ ანგარიში დამტკიცა და მდლობა გამოუცხადა გამგეობას, სკოლის დაარსებისა და, სახლ-გადაღო, მუყაითი შრომისათვის. კრებამ ანგარიშის განხილვის დროს ყურადღება მიექცია საწევრო ფულის შეუტანლობას და სურვილი გამო-

სთქვა, გამგეობამ რამე იღონოს საწევრო ფულის მოსაკრებლად. კრებამ შემდეგ დამტკიცა ამა წლის ხარჯთაღრიცხვა. გამგეობა მოგვლის შესავალს 4000 მან. ხოლო ხარჯი ექნება 3870 მან. კრებამ მიიღო ათამდე ახალი წევრი. კრება ნაშუადღევს 2 საათზე დასრულდა.

➔ **სახალხო თეატრი.** მოგვარებულ მეთხველებს, რომ დღეს, საღამოს რვა საათზე, ძმ. ზუბალაშვილების თეატრში სახალხო წარმოდგენების მმართველ სექციის მიერ სცენის მოწყობითა მოწადილდება და კ. შათირაშვილის რეჟისორობით გამართება იფ-ფასიანი წარმოდგენა. წარმოდგენენ ბეიერლენის ცნობილ პიესას „სამხედრო ბანაკში“. აქვე არ შეგვიძლია არ აღვნიშნოთ, რომ ამ თეატრში ზოგიერთები სხვის ადგილებზე სხდებიან, რითაც დიდ უწყისობას იწვევენ დაბაზში. ასეთ არა საქებურ საქციელს უფრო ვგრძნობდით წარმომადგენელნი სწაღან. ჩვენის აზრით, ამგვარ უწყისობას არსად არ უნდა ჰქონდეს ადგილი და მით უმეტეს სახალხო თეატრში.

➔ **ელვლის გატება.** სოფელ ქვემო შაბათს, 18 აპრილს ღამე, გვატყობინებენ, გაუტეხიათ და გაუტყვევიათ ქართველების ეკლესია. წაუღიათ თუმანდის ფულად, ბარძიმ-ფეხუმი ვერცხლისა და სხვა და სხვა ვერცხლული. მტარცველები ვერ აღმოაჩინეს.

➔ **დაპატიმრება.** 18 აპრილს, ავჭალის ქუჩაზე დაპატიმრეს 9 კაცი, მუშტადში 9 კაცი და მე-10 ნაწილში—12 კაცი, რომელთაც პასპორტები არ აღმოაჩნდათ. 19 აპრილს ავჭალის ქუჩაზე დაპატიმრეს 14 კაცი.

➔ **შეტყუება ყაზახებთან.** როგორც დეპუტატი სააგენტო გადმოგვცემს, თერგის ოლქში ერთ ინგულის სახლში შეტაკება მოსვლიათ ყაზახებსა და ყაზაქთა ბრბოს. მოუკლათ ხუთი ყაზაქი. ყაზახების მხრივ მომკვდარი ორი, ორი ყაზახი დატყუდა.

➔ **სინემატოგრაფის წარმოდგენა წ.-კ. საზოგადოების სასარგებლოდ.** შაბათს, 25 აპრილს სა-

ლ. მოთი ნიკიტინების ცირკში გაიმართება სინემატოგრაფის წარმოდგენა წერო-კოხვის საზოგადოების სასარგებლოდ.

➔ **ქალთა წრე.** 18 აპრილს მოხდა ქალთა წრის ახალ გამგეობის სხდომა. თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ისევ ქ.-ნ. ყ. უფანი, ხაზინადარად—ე. გაბაშვილისა, მდივანად—ქ.ნ. ბერიშვილის. გამგეობას აზრად აქვს დაარსოს ქალთა წრის განყოფილებანი იქ, სადაც არ არსებობს.

➔ **ცეცხლის წაქიდება.** 19 აპრილს ვილაკებს ნავთი მოუსხათ რკინის გზის სასწავლებლის კარებზე და ცეცხლი წაუქიდებიათ, ცეცხლი მალე ჩააქრეს. ქვეო მიიტანეს სასწავლებლის ორ მოსწავლეს—გაბრიელ ბერჩესტანსა და ალექსანდრე გრიცენკოზე და ორივე დაპატიმრეს.

➔ **ელვლის გამჭურდვენი.** პოლიციის გამოძიებით ვერის ნიკოლოზის ეკლესიის გამჭურდველნი აღმოჩნდნენ ტფილისში მცხოვრებნი დაგ. მაისურაძე, დავით მღერაძე, გრიგოლ სურაძე, ალექსანდრე კონიაშვილი, დავით გამჭურდელი და ოპანეს მიქელაძე. ყველანი დაპატიმრეს.

➔ **ბენეფისი ა. გარგარეთელისა** ხუთშაბათს, 23 აპრილსთვის, ქართულ თეატრში დანიშნულია ბენეფისი ა. გ. გარგარეთელისა. საბენეფისოდ მზადდება პიესა „სად მიხვალ?“ (намо грядеши?), გადაცემებული სენკევიჩის ცნობილ რომანიდან სობოლჩიკო-სამარინის მიერ. პიესა გადმოთარგმნილა მცოვან პოეტისა აკაკი წერეთლის მიერ პიესა ნათარგმნი თურმე შემეწიერის ქართულის ენით. ამბობენ, რეპეტიციები მოხდება თვითონ სობოლჩიკოს სამარი-ნის ხელმძღვანელობით, რომელიც ამ ემად სახაზინო თეატრში რეჟისორობს რუსულ დრამატულ დასს.

➔ **გამტაცებლების შეპყრობა.** 18 აპრილს პოლიციამ მესამე ნაწილში დაპატიმრა გიორგი შვენიშვილი და ივანე სოხაშვილი. ამით ჰპარდებოდა მთავარ ხელმძღვანელობა ვლად. თუშის შვილის გატაცებაში. გაჩხრეკის დროს შემდეგ ისინი საპატიმროში გაგზავნეს. ამავე დღეს

დაპატიმრეს ალექსანდრე ქუბალოვი, რომელმაც ეტლის ნომერი აიღო ქალაქის გამგეობაში და გადასცა იგი მიხილ კირვალის. ამან-კი პოლიციის აზრით, ეტლი გააწყა მოტაცებულ ადამიანების გადასამალავად.

➔ **წერილი კრედიტი.** ტფ. გუბერნიის წერილი კრედიტის საქმეთა ინსპექტ. დავილევმა გერედ წოდებულ საზოგადო კლუბის დარბაზში მიხილის ქუჩაზე წიკოთა ლექცია წერილი კრედიტის შესახებ. დავილევმა საზოგადო აზრების გამოთქმის შემდეგ წერილი კრედიტის მნიშვნელობის შესახებ, დიდ ხანს ილაპარაკა იმაზე, თუ ტფილისის გუბერნიისაში რა უშლის ხელს კრედიტის გავრცელებას. პირველ მიზეზად დავილევმა დასახელა ბიუროკრატიაში, რომელიც გამოიხატება იმაში, რომ ამა თუ იმ სოფლის საზოგადოება მთელი თევობით ელის ნებართვის მიღებას; ეს-კი ხალხის უკარგავს მცხოვრებთ. გარდა ამისა, მთავრობა საკრედიტო ამხანაგობებს იმდენად მცირე თანხას აძლევს, რომ საწარმოებლად საკმაო არ არის. ხელს უშლის ისიც, რომ წარმოება ორმაგ ბუხალტერიაზე უნდა იყოს დამყარებული, სოფლისთვის-კი ეს ძნელია. ბ.-მა დავილევმა უმთავრეს მიზეზად დასახელა საზოგადო უკულტურობა სოფლად. ლექტორს რამდენიმე შენიშვნა მისცეს დამსწრეთ. მცირე კამათი გამოიწვია ბ.-მ დავილევს მოსაზრებამ უკულტურობის შესახებ. შენიშვნებმა ლექტორს მოაგონეს ცხოვრების დღევანდელი პირობები და აღნიშნეს, რომ სოფელში შეგნებულ ინტელიგენტურ ნიდაგს აცლიან, არ არის სააგრო-ნომი დაწესებულებანი, სოფელი სათარეშოდ არის გაშენადი და ამ პირობებში-კი კეთილი საქმე ფეხს ვერ მოიკიდებს.

➔ **ახალი ურნალი.** ს. ყიფიანს შუამდგომლობა აღუძრავს ქართულ ყოველ-თვიურ ურნალის გამოცემის ნებართვის შესახებ. ურნალს სახელად ერქმევა „საქართველოს მომავალი“.

➔ **„ცოტენ დადიანი“.** კავკასიის უმაღლესმა მთავრობამ ნება დართა ბ.-კ. ყიფიანის ახალ დრამაში არიან თვალნი სიბრალულთი მომზერნი. (დასტურდება).

➔ **დარეჯან** (მოუხსოვდება). ლევან გენაცვა, ნუ იცი ჩიცვება!

➔ **ლევან** თოქსავით აბმენ კაცსა.

➔ **დარეჯან** ლევან, რა გემარაგება, ადამიანო? (მეფა და მჭადეს დაუქრეს).

➔ **ლევან** სინანულის ცეცხლით უფლებენ გულსა;

➔ **დარეჯან** ლევან, დამეცერე, მოარიდე თვლები!

➔ **ლევან** წყულომც იყოს შენი დამხატველი! (მეფა და მჭადეს დაუქრეს).

➔ **ლევან** წაიღეთ აქედან, გადაადგეთ შორს! (დარეჯან იდგეს და მაუწყავს კედელებს).

➔ **დარეჯან** რასა ჰვავს, ლევან? ერთი-მეფა ქალაღის ნაფლეთმა როგორ უნდა ვაღარიბს ადამიანი?

➔ **ლევან** თმენა აღარ არის; სულის კეთება ჩემი შენ არ იცი.

➔ **დარეჯან** რად წარიცვთ მერე სულსა?

➔ **ლევან** მად, რო მოვკალ კაცი და მასთან ერთად ჩვეიკალ გულში ქეშარიტება!

➔ **დარეჯან** რა მოხდა მერე ისეთი? შენ მოკალ მოლაღატ ქვეყნის და მეფისა.

➔ **ლევან** (ჭაფდება) არა, ბრახსა მგერი: მოლაღატე აგრე არა ცვდება. (ტანჯვით) მაპატია, ყველაფერი მაპატია; ეს არის ცეცხლი.

➔ **დარეჯან** მერე მაგისთვის უნდა დაქარგო გონება?

➔ **ლევან** ამ ტენში ცეცხლის ალით არის აღბეჭდილი მისი სახე და მოსვენებას არ მაძლევს. (მეფა და მჭადეს მაუწყდება. შემოდის მარამ. ლევან მატარა ხანს უფრებს).

(შემოდენი იქნება)

შენ რალასაც სწამებ დარეჯანს, მაგრამ არა მჯეროდა. ნუ თუ ვერ მიხვდარხარ, რად ავრცელებს არჩილ საზოლარ ხმებსა? ნუ თუ ფიქრად მოსასვლელია ლევანისაგან ბიძის მოკვლა? არა, ჩემო დოა, ეს ერთი გიოქვამს და მეორედი აღარ გაიმეორა. იცოდნე ჩემგან, რომ ეგ ხმები სულ ტყუილია.

➔ **მარიამ.** (აფს დახრას). ტყუილია? ნეტავი ვერ?

➔ **ქიხოსრო.** (მაწყვეტადის ხმით). მარიამ! შენ და არა ხარ: მაგ იქვსა, სჯობს გულში დანა გაუტარო შენ ძმასა.

➔ **მარიამ.** გამიგონე, ქიხოსრო... (აღდგება, მიჰყვანება მკერდზე და ჩუბად სტოვებს. ქიხოსრო მოჰყვანს ხელს).

➔ **ქიხოსრო.** ნუ, ნუ! დავაშავე, დავაშავე! ნუ, ჩემო მარიამ! (შეშინდა და ლევანს, მარტა, გაუწია, უფრდახა და ხანა. ლევან თვალს მოჰყვანს მარიამს. მარიამ სწრაფდ მომარდება ქიხოსროს და შეგა შეგნათ. ქიხოსრო მარტა მოარადებს და ფახვარაში იწყებს ტყუას. ლევან მივა და მჭადეს დასდებს წერდს, რომელიც ხელში უჭირავს, ლევან დადგურდა).

➔ **ლევან.** გზები როგორი?

➔ **მარიამ.** არ გახლათ ცუდი, თქვენო დიდებულბებო.

➔ **ლევან.** ჯარი მზად იყოს! ამალამე უნდა წავიდეთ.

➔ **მარიამ.** მზად გახლდება, თქვენო დიდებულბებო.

➔ **ლევან.** წესი და რიგი იყოს! სიფრთხილე და თავდაპერილობა!

➔ **მარიამ.** ვეცდები, თქვენო, დიდებულბებო (აფს დაუყრავს).

➔ **ლევან.** წყალი დამალვინეთ! (ფრდხანა თაფს დახრას და შეგა შეგნათ). რომელი ხარო სახლის მცველი?

➔ **ნინია.** (წინ წადგება). მე გახლავართ, თქვენო დიდებულბებო.

➔ **ლევან.** (მოსხსნად უფრებს). შენა? ქიხოსროს მცველი რატომ არ იდგნენ თავის ალდაგს?

➔ **ნინია.** ის იყო უნდა დამეყენებინა და თქვენც მომბრძანდით, დიდებულბებო მეფე.

➔ **ლევან.** (მაცხას). თავადო, ამ ფახატონს კარგად არ ესმის ჩემი ბრძანება: ყურთ აკლით.

➔ **ნინია.** პატივებს გვეცდრებით, თქვენო დიდებულბებო.

➔ **ლევან.** კარგს იზამდი, თავადო, დამდარა ტყუით გამოუბანდე ყურებს.

➔ **მარიამ.** ეს ერთი აბაჯით, თქვენო დიდებულბებო; მე მაპატიეთ.

➔ **ნინია.** თქვენო დიდებულბებო!

➔ **ლევან.** (უბადებს). წაფრები! (მხეცხვს თათით კარებს, ხანა გადის. მარტა, თავადო, დამიძახე ელჩისა!

➔ **მარიამ.** ახლავ, თქვენო დიდებულბებო! (აფს დაუყრავს და გაყავს. ლევან თათით ახეცხვს გაუწიან და ისიც გაყავს).

➔ **ლევან.** გამიგონე, ქიხოსრო! შენ როგორ ჰგონია: და-ძმას მამა უფრო აკავშირებს, თუ დედა?

➔ **ქიხოსრო.** მე გგონია, რომ დედა უფრო აკავშირებს შეილებს. რაზე მკითხავ მაგას?

➔ **ლევან.** იმაზე, რომ მარიამ ჩემთან ისე არ არის, როგორც შენთან. მარიამის ცრემლი მე არასდროს არ მინახავს. რაღა სტიროდა?

➔ **ქიხოსრო.** მეც არ ვიცი, შენმა მშვენიერ ტყუილ-უბრალულ სტიროდა.

➔ **ლევან.** მაინც?

➔ **ქიხოსრო.** თავის ქმრის უბედურება მოაგონდა.

➔ **ლევან.** თავის ქმარი მაშინ არ უტყირნია, როცა დრო იყო.

➔ **ქიხოსრო.** ქალის ცრემლს კანონი როდი უწყერია.

➔ **ლევან.** ვითომ? მე სხვა ვითქვარე, მარიამს ჩემი ძმობა უმძიმს...

➔ **ქიხოსრო.** (საყუდურის კალათა) ლევან!

➔ **ლევან.** ძმა რო არ ვიყვე მაგისი, დიდხანა მემამოხებო ბანაკში ამოჰყოფდა თავსა.

➔ **ქიხოსრო.** რას ამბობ, კაცო?

➔ **ლევან.** კარგად იცი, რასაც ვამბობ. მაგას უნდა გაიგოს, ვინ მოჰკლა ბიძა ჩემი? მე მოვკალ თუ არა.

➔ **ქიხოსრო.** (საყუდურით) ლევან! ეგეთი ლაპარაკი... რო არაფერსა ჰგავს.

➔ **ლევან.** იქნება შენც გნებავს, გაიგო... რატომ არა. მოდი, ჩამომხედ გულში... მოდი: ვიცი, გულთამილობით ხარო შენცა და შენი დედა... რალს უყურებ?

➔ **ქიხოსრო.** ემ! შენ რალაც სხვანაირ გუნებაზე ხარ დღეს! (დაქრავს ხელს და გაყავს. შემოდის დარეჯან. შეჩერდება ტოტას, შეხედავს გამსჯელ ქაისასს და ჩქარის ნაბჯით მოდის ჯგუფისკენ).

10

➔ **დარეჯან.** ლევან, გენაცვა! სიხარული ჩემო! შეიტკეპე ჩემი სული!

➔ **ლევან.** დარეჯან! (წყაფავს ხელს სხეზე და მიიტანს სჯოტეჯად, მაგრამ მოჰყრავს თქალს გიორგის სწრაფს კედელებს შეჩერდება და მოაშორებს დარეჯანს). არა, არ შემიძლია.

➔ **დარეჯან.** კვლავ მარიამს ბიძისა? ლევან. მიყურებს.

➔ **დარეჯან.** ვინ გიყურებს?

➔ **ლევან.** სურათი. ცოცხალსავით მიყურებს.

➔ **დარეჯან.** ლევან! როდემდის უნდა მიკლა გული?

➔ **ლევან.** (თათს მაუწყებს) საზინე-

მის „ცოტენ დადიანს“ წარმოდგენისა.

➔ **საყოველთაო სწავლა კავკასიაში.** გაზეთების სიტყვით მთავრობას კავკასიაში საყოველთაო

სწავლის შემოსაოხრად 1909 წლისთვის გადამდგენია 25000000 რუბლი.

➔ **რეზოლუცია.** რეზოლუცია, რომელიც მიმართულია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მიზნით.

შპანსენილი ამაგი თსაღითი

(ურნალ-გაზეთებიდან ამოკრებილი)

ხალხის პიხუბი.
„რუსკ. ედომ.“-ს სტამბოლელი კორესპონდენტი ბ. ბელორუსოვი გატაცებით ასწერს იმ მედგარ პასუხს, რომელიც გასცა ახალგაზდა ოსმალთა კომიტეტმა, ჯარამა ამ მთელის ოსმალეთის ხალხმა 31 მარტს ბნელ ძალებისაგან დაწყებული კონტრ-რევოლუციისა და თან გულ-მოდინედ ამტკიცებს, რომ ეს მთელის ოსმალეთის ხალხის პასუხი იყო და არა მარტო კომიტეტისა და მის ერთგულ ჯარისაო. ბ. ბელორუსოვი სწერს:

„მოლოდ საფრანგეთის დიდ რევოლუციის ამგებში შეიძლება ვუპოვოთ მსგავსება ოსმალეთის უკანასკნელ ამგებში. ახალ ისტორიაში მარტო ერთხელ მოგვსწრენ თანამედროვენი მთელის საზოგადოების ასეთი სულიერი ამაღლებას და აღფრთოვანებას მრისხანე შინაგან საფრთხის წინაშე, და თუ ისტორიამ დაიხსოვა და შარვანდელი შემოსასახელი მარსელელი თავისუფალ მეომრებისა, რომლებიც ასზე მეტის წლის წინად გაემართნენ პარიზისკენ საფრანგეთის დასახსნელად რეპუბლიკის ვერაგობისა და უცხო მტრების შემოსევისაგან, იგი იმანაირადვე მოიხსენიებს იმ ჯარის გალაშქრებასაც რომელიც ოსმალეთმა გაგზავნა აჯანყებულ სტამბოლში, ამ რეპუბლიკის ბუღელს.“

ვაშობ: „ოსმალეთმა *გაგზავნა“. მეთქი, და ეს მართლაც არის. მხოლოდ მესაპატიმისა და ქურთისტანის ნაწილში, ყაჩაღ ტომებით დასახლებულში, დაუქრია მხარი სულთანსა და მოიწონა კონტრ-რევოლუცია. მხოლოდ ალექსანდრეტას გარეშე, საშრეთ სომხეთში და ჩრდილოეთ სირიაში შესიშნა ხალხმა იმ თავ-გადაკლულ რეპუბლიკის ქაღაგებზე, რომელთაც ბაიარაღზე სწერია: „სულთანი და შარიატი“. ისე როგორც ოდესმე ვანდელელების ბაიარაღზე ეწერა: „მღმერთი და მეფე“ და ამ ქაღაგებზე კიდევ მოიტანა შესაფერისი ნაყოფი: სისხლის ნაქადულები, აკლბა და ცეცხლი. ამ ადგოლებს გარდა, მთელმა ოსმალეთმა 31 მარტს კონტრ-რევოლუციის პასუხად მართალი გრვინება: აბა, იარაღს ვიკრათ ხელითა.“

წარსულ ივლისის რევოლუცია რუმელიის ჯარის საქმე იყო. და თუცა კონსტიტუციის აღდგენას ხალხი სიხარულით მიეგება, ძნელი გამოსასწავლი იყო მაინც, რამდენად ღრმად ჩასწვდა ხალხის გულს თავისუფლების იდეა და რამდენად გამოიღებს იგი თავს თავისუფლების დასაცვლად განსაცდელის წამსა. ესეა კარგად ვიცით ესა. სტამბოლის კონტრ-რევოლუციის ამგების გატება და მთელი ხმელეთის ახვითება ერთი იყო. პროვინციამ იმ წამსვე სწორედ დაფასა მათი მნიშვნელობა, შეიტყო მიზანი და ხელად მიჰხვედა, ვინც იქნებ ადა კონტრ-რევოლუციის ხელმძღვანელი. პროვინციამ კარგად იცოდა, რომ მას საქმე „მეშვენიერობით“ მტერთან, აქვს და ამიტომ იგი ვერ მოატყუებს ვერც ახალ სიბრძნის ცრუ-კონსტიტუციონურ განცხადებამ, ვერც მშიშარა პარლამენტმა, რომელმაც დეპუტატებმა პარიზისკენ და ირწმუნებოდა, ვითომ კონსტიტუციის არა-ვითარი განსაცდელი არ მოგვლისო.

ხალხმა ყველგან მიტინგები გამართა და ყველგან დაადგინა, იარაღი ავისათო. მოხელეებმა, ქალაქის თვით-მმართველობებმა, კლუბებმა და ხალხის კრებებმა სეტყვასავით დააყარეს დეპუტატების სტამბოლს: არ ვგმობთ რეგლმენტის კონსტიტუციის წინააღმდეგ მთავრობას, ვთხოვლობთ, რომ კონსტიტუცია სრულად და ხელუხლებლად იყოს დაცული, მოვითხოვთ კონტრ-რევოლუციის მონაწილეთა დასჯას, წინააღმდეგ შემთხვევაში, სტამბოლზე გამოვილაშქროთო.

მთელს მაცდონიაში, ახალგაზდა ოსმალთა ბურჯში, შეუდგნენ თავსუფალ მეომართა მოგზაურობას. ნუ დავიწყებთ, რომ ოსმალეთის რამდენსამე ხანს ორის მხრიდან ემუქრებოდა მტერი: სტამბოლელი რეპუბლიკისა და ბოლგარია, რომლის შემოსევის ელოდნენ ვიდრე ამ პერიოდამდე. ამიტომ საზღვრიდან ჯარის წაყვანა შეუძლებელი იყო და აი სტამბოლისკენ დაიძრა ჯარი, შედგნენ ნაშდვილ ჯარისკაცებისაგან და თავისუფალ მეომართაგან, რომელთა შორის შეზღუდვებით ყველა ხნოვანებისა, სოციალურ მდგომარეობისა და გზავნებისაგან, გარდა ბერძნებისა. ეს უკანასკნელი ფაქტი უნდა აღინიშნოს.

ამ ჯარის დროთაყვანება უსაზღვროა, დისციპლინა—საოცარი. ასეთი ამბავი შესაძლებელია მხოლოდ ნაშდვილ-გმირულ წამებში, როდესაც დამარჯვლები და გათანგებულად ადამიანის სულის უკეთესობისთვის სიმბეჭ. აფიცრებს ჯარისკაცის ტანისამოსი ჩაუცვლით, რადგან თავისუფლების დაცვის დროს ყველაწინ თანასწორები არიან; ფაშები მთელს თავიანთ ქონებას სწირვენ კონსტიტუციის მოსაჩრდელ ჯარს; საკედონიელ ბოლგართა მეთაურისა და დამარჯვლები ემორჩილებიან ახალგაზდა ოსმალთა აფიცრებს; დასასრულს, და იქნება ეს ყველაზე საგულისხმოც იყოს—იჯარადრები ყველაფერს, რაც კი საჭიროა, ნილიად ახარებენ ჯარისა უფროსი აფიცრების უბრალო ბარათებით,—და აბა ყველა ამის მწაველთ როგორ არ გაგვაკვიროს იმ ხალხმა, რომელმაც ასეთი მარჯვე და ძლიერი პასუხი გასცა მარცხისა, რომელმაც მონიდომი მის უფლების დამ

